

زندگی تک‌وتنها روی یک درخت

درباره «پانداها»؛ یکی از محبوب‌ترین گونه‌های جانوری که احساسات‌شان گاهی شبیه انسان‌هاست
خجالتی‌اند، راحت‌طلب و بچه‌مامانی

اکرم انتصاری | روزنامه‌نگار

پرونده

اگر پانداهای عروسکی، واقعی بودند به این راحتی نمی‌شد آن‌ها را بغل کرد چون هر پاندای بالغ بیشتر از ۱۰۰ کیلوگرم وزن دارد. پاندای مادر بین ۱۰۰ تا ۱۸۰ روز در انتظار تولد خود است و بعد از زایمان با یک موجود صورتی نیمه جیبی که در نهایت ۱۴۰ گرم است مواجه می‌شود. وقتی پانداها به دنیا می‌آیند آن قدر کوچک هستند که در مقایسه با مادرشان اصلا به حساب نمی‌آیند. اگر کانگوروها را در نظر بگیریم، پانداها را می‌توان کوچک‌ترین نوزادان متولد شده در مقایسه با مادرشان در میان پستانداران دانست. وزن آن‌ها در هنگام تولد یک‌هزارم وزن پاندای مادر است. نسبت اندازه مادر به فرزند در انسان‌ها حدود ۲۰ برابر و در نهنگ‌های قاتل به ۵۰ برابر می‌رسد. تولد پاندا در هنگام تولد چروکیده است، جیج جیج می‌کند و نمی‌تواند ببیند. پانداها، حیوانات عزلت‌نشین هستند و بیشتر مان، آن‌ها را به خاطر ظاهر و حرکات بامزه‌شان دوست داریم و حتی گاهی با آن‌ها همذات‌پنداری می‌کنیم. پانداها دو تا سه میلیون سال است که روی زمین زندگی می‌کنند و در چند دهه پیش امکان انقراض‌شان وجود داشت اما با تلاش چین، پانداهای غول‌پیکر منقرض نشدند و حتی با ایجاد پارک ملی پانداها، به کمک صنعت گردشگری چین آمدند و برخی باغ‌وحش‌ها در آمریکا سالانه میلیون‌ها دلار برای اجاره پانداها در کشورشان هزینه می‌کنند. در این پرونده قرار است درباره پانداها، سبک زندگی خاص‌شان و چگونگی نجات آن‌ها از خطر انقراض بیشتر بدانیم.

«بچه‌مامانی»های تمام‌عیار!

در ۵ ماهی که فاصله زمان تولد تا مستقل شدن پانداهاست، چه اتفاقاتی می‌افتد؟

مادر توله را برای مدت کوتاهی در لانه می‌گذارد تا او را بسنجد. توله‌ها در این دوره، می‌خزند و دندان در می‌آورند. سرانجام روز موعود می‌رسد، پانداها در پنج ماهگی مستقل می‌شوند و برای اولین بار لانه‌های خود را ترک می‌کنند تا یاد بگیرند چگونه از درخت بالا بروند و غذاهای جامدی مانند بامبو بخورند. یک سال بعد زندگی آن‌ها شبیه یک پاندای بزرگ سال می‌شود.

توله‌های پاندا در ابتدای تولد به این شکل و اندازه متولد می‌شوند. صورتی، ریز و البته تارسی!

زاید را به تنهایی دفع کنند. مادر، باید توله‌ها را در آغوش بگیرد تا گرم شوند و شکم‌شان را با مالیدن بافتنریک ماهیچه‌ها در او مدفوع اتفاقی بیفتد. آن‌ها در هفته‌های اولیه باید تمام وقت در خدمت توله‌های خود باشند تا به ثبات نسبی برسند. البته پانداهای تازه متولد شده روزانه ۱۴ بار از شیر مادر تغذیه می‌کنند و به سرعت وزن می‌گیرند. در یک ماهگی، پاندای

منوی غذایی این غول‌پیکرها

پانداها تقریباً همه لحظات بیداری خود یعنی ۱۲ ساعت را صرف جویدن و خوردن بامبو می‌کنند

و هیچ وقت اشتهای‌شان کور نمی‌شود

رژیم غذایی پانداها همه چیز خوری است ولی پژوهش‌ها نشان می‌دهند بین ۲ تا ۷ میلیون سال پیش پانداهای باستانی طی یک دوره کمبود گوشت به گیاه‌خواری روی آوردند. این اتفاق باعث تغییرات ژنتیکی در پانداها شد و آن‌ها به مرور زمان میل به خوردن گوشت را از دست دادند. اکنون بامبو، اصلی‌ترین تغذیه پانداهای غول‌پیکر است. بارداری کوتاه پانداها هم احتمالاً مربوط به بامبو است که بیشترین رژیم غذایی پانداها را تشکیل می‌دهد. بامبو مواد مغذی کمی دارد و پانداهای مادر به جای صرف انرژی برای رشد جنین روی تولید شیر پرچرب تمرکز می‌کنند تا توله‌ها بعد از تولد به سرعت رشد کنند. پانداها تقریباً همه لحظات بیداری خود یعنی ۱۲ ساعت را صرف جویدن و خوردن بامبو می‌کنند و هیچ وقت اشتهای‌شان کور نمی‌شود. آن‌ها روزی بیشتر از ۱۳ کیلوگرم بامبو می‌خورند تا بتوانند به زندگی‌شان ادامه دهند. گفته می‌شود خوردن بامبو برای پانداها نوعی تسکین روزانه است. البته اوضاع همیشه این طور نیست و پانداهایی که در اسارت نگهداری می‌شوند، از عسل، تخم پرندگان، ماهی، مرکبات، موز، برگ گیاهان و سیب‌زمینی هم تغذیه می‌کنند.

چرا پانداها سیاه و سفیدند؟!

نظریه‌های مختلفی درباره رنگ بدن پانداها وجود دارد ولی یکی از قوی‌ترین‌شان این است که پانداها به کمک خزهای سفید و سیاه خود به راحتی در جنگل‌های بامبو و برف استتار می‌کنند. همچنین در نظریه دیگری آمده است که این رنگ به آن‌ها کمک می‌کند تا دمای بدن خود را حفظ کنند. چرا که رنگ سیاه، گرما را جذب می‌کند و رنگ سفید منعکس کننده آن است. با این حال در سال ۲۰۱۷ میلادی، مطالعه‌ای در مجله «Behavioral Ecology» منتشر شد و ادعا کرد که نظریه استتار درست است. طبق این مطالعه، هر رنگ کاربرد جداگانه‌ای دارد و خز سفید به حیوان کمک می‌کند تا در زیستگاه‌های برفی پنهان شود در حالی که خز سیاه برای استتار و ارتباطات استفاده می‌شود. نویسندگان این مطالعه بر این باورند که گوش‌های

پانداها حوصله فامیل را ندارند!

پانداها معمولاً ۲۰ سال عمر می‌کنند و علاقه زیادی‌شان به تنهایی باعث می‌شود زمان زیادی از این عمر را تک‌وتنها روی یک درخت بگذرانند. پانداهای غول‌پیکر از ۶ تا ۷ سالگی شروع به تولیدمثل می‌کنند و معمولاً هر دو سال یک بار بچه‌دار می‌شوند، یعنی یک پاندای ماده ۲۰ ساله در طول زندگی خود شاید ۶ بار مادر شود. مادری کردن، برای پانداها شغل سختی است به همین دلیل وقتی مادری دو توله به دنیا می‌آورد، معمولاً یکی از آن‌ها را رها می‌کند اما اگر پانداها در اسارت باشند، اوضاع فرق دارد. در این صورت، محیط‌بان‌ها برای مراقبت از توله نادیده گرفته شده وارد عمل می‌شوند و حتی سعی می‌کنند توله‌ها را عوض کنند تا مطمئن شوند که هر دو توله هم شیر می‌خورند و هم مورد توجه مادر قرار می‌گیرند. آن‌ها حتی برای تنها ماندن ساز و کاری دارند که به وسیله حس بویایی به آن‌ها هشدار می‌دهد که پاندای دیگری در نزدیکی‌شان قرار دارد و با این سرخ، پاندا را به سرعت از هم‌نوع خود دور می‌کند. آن‌ها خجالتی هم هستند و هیچ نوع مزاحمتی را بر نمی‌تابند. به همین دلیل تنها زمان معاشرت‌شان به فصل جفت‌گیری برمی‌گردد که بین ماه‌های مارس تا می میلادی است. شگفت‌انگیز این که پانداهای نروماده پس از جفت‌گیری از هم جدا می‌شوند و پاندای مادر بیش از یک سال به تنهایی از توله‌اش مراقبت می‌کند.

از پاندا، همه چیز را بگیرد اما خواب را نه!

کونگ‌فو

ورزش محبوب پانداها نیست!

پانداها زیادی خسته و راحت‌طلب هستند و برخلاف آن‌چه در پویانمایی «پاندای کونگ‌فو کار» می‌بینیم، اصلاً علاقه‌ای به این همه‌زمی‌بازی ندارند. آن‌ها دوست دارند بیشتر بخوابند، کف جنگل، کنار درختی دنج یا روی یک شاخه! هیچ فرقی نمی‌کند. بامبو ارزش غذایی کمی دارد و شاید اگر این موجودات، رژیم غذایی دیگری داشتند و می‌توانستند دست از خوردن بکشند، بدشان نمی‌آمد خواب زمستانی را هم امتحان کنند. این موجودات، با دست و ناخن‌های تیز خود، شاخه و تنه درختان را نگه می‌دارند و تنها زمانی فرار را به قرار ترجیح می‌دهند که بوی پاندای دیگری را بشنوند. پانداها یک دم ۱۰ تا ۱۵ سانتی‌متری دارند که غدد بو در آن قرار گرفته است. بواز این غدد خارج می‌شود و آن‌ها از دم‌مانند یک دابزن برای پخش بو و علامت‌گذاری مناطق استفاده می‌کنند. حالا که صحبت از ویژگی‌های خاص پانداست اجازه بدهید راجع به پنجه‌های این موجودات هم صحبت کنیم. پانداها شش انگشت و یک شست مخالف روی هر پنجه خود دارند که به آن‌ها کمک می‌کند بامبوها را نگه دارند و سریع‌تر و کارآمدتر آن را بخورند. پنجه پانداها بسیار تیز است و می‌تواند به راحتی گوشت و هر جسم سختی را بشکافد!

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

یک شنبه • ۳۰ بهمن ۱۴۰۱

۲۸ رجب ۱۴۴۴ • ۱۹ فوریه ۲۰۲۳

شماره ۳۱۱۵۶

۳۳۷۶

خطر هنوز پانداها را تهدید می‌کند!

زیستگاه است چون زیستگاه‌های تکه‌تکه شده، باعث شکل‌گیری جمعیت‌های ایزوله است. متخصصان بر این باورند که جداماندگی‌های جمعیتی، پانداها را آسیب‌پذیرتر از قبل می‌کند چون جمعیت‌هایی از این دست نمی‌توانند ذخیره ژنتیکی خوبی را به نسل‌های بعدی منتقل کنند و همین‌طور ضریب آسیب‌پذیری‌شان هم در مقابل بیماری‌ها زیاده‌است.

پانداها یکی از محبوب‌ترین گونه‌های خرس در جهان هستند که برای بقا با چالش‌های جدی مواجه‌اند و تعداد این گونه بارها به مرز انقراض هم رسیده است. زیستگاه اصلی پانداها، جنگل‌های بامبو است که این جنگل‌ها در نقاط بسیاری از بین رفته و تکه‌تکه شده. اکنون تنها ۲۵ زیستگاه جنگلی عمده از پانداها باقی مانده و چین بیشترین جمعیت پانداهای غول‌پیکر را در پارک ملی جای داده است. چینی‌ها معتقد بودند پوست پاندا، از آن‌ها در برابر ارواح شیطانی محافظت می‌کند و سال‌ها شکار بی‌رویه پاندا در این کشور شدت گرفته بود. به همین دلیل دولت چین قوانین سخت‌گیرانه‌ای مانند حکم اعدام را برای شکارچی‌ها در نظر گرفت و هزینه‌های هنگفت نگهداری پاندا را به جان خرید. همچنین به رشد و تکثیر این گونه در یک محیط حفاظت‌شده روی آورد و تا حدی موفق شد جلوی انقراض این گونه دوست‌داشتنی را بگیرد. اکنون، مهم‌ترین تهدید بقای پانداها، تخریب

چین چطور پاندا را از خطر انقراض نجات داد؟

جای دنیا پیچید و دوباره نگاه‌ها را به سمت پانداهای غول‌پیکر چرخاند. گفته می‌شود هزینه نگهداری پاندا پنج برابر بیشتر از نگهداری فیل در باغ‌وحش است و باغ‌وحش‌هایی در دنیا این هزینه را پرداخت می‌کنند. هر چند چین قانونی وضع کرده است که طبق آن توله‌های پاندایی هم که در باغ‌وحش‌های کشورهای دیگر متولد می‌شوند، باید به چین برگردانده شوند تا بتوانند تضمین کننده بقای بقیه باشند.

کارمندان مرکز تکثیر چین برای بازگرداندن پاندا به زیستگاه طبیعی خود باید لباس مبدل بپوشند.

پانداها در سال ۱۹۹۰ بر معرض انقراض جدی بودند اما اکنون شهر آن‌ها جمعیتی ۲ هزار تایی دارد. دولت چین در کنار تلاش برای بقای پاندا تلاش کرد تا زیستگاه‌های پاندا را که پیش از این توسط انسان‌ها تخریب شده بود، بازسازی کند. در واقع آن‌ها با این کار، قضا و غذای لازم را برای بقای این موجودات فراهم کردند و حالا بعد از گذشت ۳۵ سال شاهد به ثمر نشستن تلاش‌ها برای حفظ پانداهای غول‌پیکر هستند. چینی‌ها از تهدید این چنینی، فرصت ساخته‌اند. بسیاری از باغ‌وحش‌های چین به محض تولد نوزادان پانداها، آن‌ها را در معرض نمایش عموم می‌گذارند و تولد پانداها را جشن می‌گیرند. این مسئله، توجه بخش بزرگی از جامعه را به موضوع حفاظت جلب می‌کند؛ همان‌طور که خبر تولد پانداهای سه‌قلو در باغ‌وحش چین در همه

چرا نجات پانداها مهم است؟

دیگری مانند میمون پوزه طلایی و کاکلی هم که در این جنگل‌ها با پاندا سهیم هستند، فراهم خواهد شد. در واقع بقای پاندا، بقای زیستگاه آن‌ها هم هست و دوام زیستگاه یعنی داشتن زمینی سبزتر، گونه‌های جانوری بیشتر و البته کمتر در معرض نابودی.

منابع این پرونده: thedodo, Onekindplanet, informador

کارشناسان معتقدند قرن‌ها طول خواهد کشید تا جمعیت‌های امروزی پانداها بتوانند خودشان را احیا کنند و از نظر وضعیت سلامت و بهداشت به سطح قابل‌قبولی برسند به همین دلیل، تلاش برای نجات این گونه تنها به چند سال و چند دهه ختم نمی‌شود. شاید در ابتدا فکر کنید نجات پاندا، تنها یک گونه‌گویی و دوست‌داشتنی از انقراض است اما حضور پانداها مانند دیگر گونه‌ها در طبیعت آثار مثبتی دارد. پانداها با پخش دانه‌ها و کمک به رشد پوشش گیاهی نقش مهمی در گسترش و بقای جنگل‌های بامبو دارند. بقای پانداها، نه تنها برای حفظ این جنگل‌های منحصر به فرد مهم است بلکه از گونه‌های دیگری مانند گوسفند آبی کوتوله و قرقاول‌های چند رنگ هم محافظت خواهد کرد. همچنین زمینه نجات حیوانات در معرض خطر

